

Lokale Agenda 21 van de gemeente Ukkel

Actieplan

23 oktober 2009

16 uitdagingen – 32 doelstellingen – 103 acties

Lokale Agenda 21 van Ukkel Actieplan

Inhoud

Voorwoord

3

1 Goed bestuur en participatieve democratie

4

- A. De inzet van de gemeente voor duurzame ontwikkeling bevestigen 5
- B. Hulpmiddelen creëren om het duurzaam beleid van de gemeente bij te staan 6
- C. Transversaliteit tussen de verschillende actoren opbouwen 7
- D. De participatieve democratie in het gemeentelijk leven integreren 7

2. Duurzaam wonen voor iedereen

9

- E. Van Ukkel een voorbeeldgemeente maken op het vlak van ecobouwen 10
- F. Alle bevolkingsgroepen van de gemeente verankeren 11
- Voorbeelden van acties van burgers 11

3. Vermindering van de energie-uitgaven en van het broeikaseffect

12

- G. De CO₂-uitstoot tegen 2020 met 30 % verminderen 13

H.	Werken aan reflexen om duurzaam te consumeren	13
I.	Zachte verplaatsingen aanmoedigen	
15	Voorbeelden van acties van burgers	
15		

4. Bescherming en verbetering van het natuurlijk erfgoed

16	J. De inzet van de gemeente bevestigen op het vlak van bescherming en verbetering van het groene en blauwe erfgoed	17
K.	Het groene netwerk versterken om de effecten van de verstedelijking te beperken	18
L.	Het waterbeheer verbeteren	19
M.	De band tussen de mens en de natuur behouden	20
20	Voorbeelden van acties van burgers	

5. Lokale en internationale samenwerking

21	N. De gemeente openstellen voor lokale en internationale samenwerking	22
O.	De Ukkelaars verenigen rond een project van een internationale stedenband	22
P.	Duurzame ontwikkeling laten ontwikkelen	22
22	Voorbeelden van acties van burgers	
23		
Woordenlijst		24

Actieplan koolstofbalans

26

Pagina 3

Voorwoord

Stand van zaken actieplan

De lokale Agenda 21 is een indicatief planningsmiddel dat het mogelijk maakt principes van duurzame ontwikkeling toe te passen op gemeentelijk vlak. Het was de wil van het college van burgemeester en schepenen en van de gemeenteraad om aan deze problematiek te werken. Daarom is het actieplan opgesteld.

De lokale Agenda 21 is per definitie een proces dat evolueert. Met de tijd zullen er dus nieuwe duurzame acties aan worden toegevoegd. Dit actieplan dient als eerste stap in een proces op lange termijn. Elke Ukkelaar kan reageren op de keuzes in de Agenda 21 en kan zijn opmerkingen en voorstellingen melden. Deze mogelijkheid om zijn mening te geven moet

het mogelijk maken dat nieuwe mensen, inwoners of actoren zich erbij aansluiten. Het bevestigt ook dat het een open, dynamisch proces is.

Deze plaatselijke Agenda 21 is opgesteld met de steun en de hulp van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Acties

De voorgestelde acties zijn verdeeld in vier thema's die oorspronkelijk door de gemeenteraad zijn bepaald. Een vijfde hoofdstuk, over goed bestuur en participatieve democratie, leek echter noodzakelijk en is daarom toegevoegd.

Dit ontwerp bevat 103 acties – zonder burgeracties mee te tellen.

Burgeracties, voorgesteld op het einde van elk hoofdstuk, worden als voorbeeld gegeven. Dit laat de burgers zelf de kans om hun eigen acties voor te stellen, die zij daarna ook zullen dragen.

Voorstelling

De meeste acties worden gevolgd door commentaar ter verduidelijking. Dit commentaar is niet definitief. Het commentaar is ook niet altijd even lang. Ook de aard van de informatie erin en van de formuleringen verschilt.

Pagina 4

Goed bestuur en participatieve democratie

4 uitdagingen – 9 doelstellingen – 24 acties

A. De inzet van de gemeente voor duurzame ontwikkeling bevestigen

B. Hulpmiddelen creëren om het duurzaam beleid van de gemeente bij te staan

C. Transversaliteit tussen de verschillende actoren opbouwen

D. De participatieve democratie in het gemeentelijk leven integreren

Pagina 5

Goed bestuur en participatieve democratie

A. De inzet van de gemeente voor duurzame ontwikkeling bevestigen

B. Hulpmiddelen creëren om het duurzaam beleid van de gemeente bij te staan

C. Transversaliteit tussen de verschillende actoren opbouwen

D. De participatieve democratie in het gemeentelijk leven integreren

Doelstelling A1. Communiceren over de inzet van de gemeente voor duurzame ontwikkeling

1. Twee folders opstellen voor het grote publiek, over de Agenda 21 en de Koolstofbalans

Beknopte en concrete documenten. Bepaalde leden van de Comités 21 betrekken om te bekijken of deze documenten duidelijk zijn.

2 De leesbaarheid van het gemeenteblad verbeteren

De Wolvendael zou een middel moeten zijn om de burgers te sensibiliseren voor duurzame ontwikkeling. Er zou bijvoorbeeld enkele keren per jaar een bijlage kunnen verschijnen over duurzame ontwikkeling/Agenda 21, opgesteld door de gemeente. Op die pagina kan informatie gegeven worden over energie besparen, duurzame handel, recycleren, ... en ook over burgerinitiatieven. De lezers van de Wolvendael zouden geïnformeerd kunnen worden over de initiatieven die het blad neemt voor duurzame ontwikkeling. Zo zou vermeld kunnen worden dat het blad op gerecycleerd papier wordt gedrukt en zouden adverteerders aangetrokken kunnen worden die zich aan de principes van duurzame ontwikkeling houden.

Het grote publiek mag echter niet alleen via het gemeenteblad gesensibiliseerd worden. Afhankelijk van het thema moeten ook andere sensibiliseringsmiddelen worden gebruikt. Dat gaat van bestaande middelen (het blaadje van het OCMW), specifiek voor bepaalde doelgroepen, ...

Communicatie/sensibilisering is immers een essentieel punt voor een gemeentelijk document rond een voluntaristisch beleid dat de burger niet altijd kent.

3 De pagina's over "duurzame ontwikkeling" een prominente plaats geven op de website van de gemeente

4 De acties van de Agenda 21 makkelijker laten identificeren en alle gemeentediensten betrekken in een dynamiek rond duurzame ontwikkeling

Bij elk evenement, elke actie en elk schrijven in verband met de Agenda 21 hoort het door het gewest voorgestelde logo.

Doelstelling A2. Sensibiliseringsmiddelen creëren voor de duurzame handelingen van de burger

5 Een weerkerend groots evenement organiseren rond duurzame ontwikkeling

Een evenement voorstellen dat verschillende bestaande evenementen kan verenigen en rationaliseren door er activiteiten rond duurzame ontwikkeling in op te nemen.

Lijst met voorbeelden voor de eerste jaargang: De stedenband inhuldigen met een territoriale eenheid uit het Zuiden (zie actie 95); nieuwe besparingsvormen voorstellen (zie actie 54); een bezoek aan "voorbeeldwoningen" organiseren (zie actie 28); het Energieloket voor het voetlicht brengen, ... (zie actie 50); burgerinitiatieven voor het voetlicht brengen; de ecologische voetafdruk laten kennen, enz.

6 De duurzame middelen van de gemeente in kaart brengen

Op basis van objectieve criteria een lijst opstellen met de plaatsen waar met duurzaamheid rekening wordt gehouden: containerpark, glasbollen, duurzame handelszaken, tweedehandszaken, biologische winkels, herstellende, duurzame reisbureaus, enz. Deze kaart aanbieden op internet en de kaart interactief maken.

Pagina 6

Goed bestuur en participatieve democratie

A De inzet

van de gemeente voor duurzame ontwikkeling bevestigen

B. Hulpmiddelen creëren om het duurzaam beleid van de gemeente bij te staan

C. Transversaliteit tussen de verschillende actoren opbouwen

D. De participatieve democratie in het gemeentelijk leven integreren

Doelstelling A3. Van de gemeente een voorbeeld maken

7 Ervoor zorgen dat de gemeentelijke site "Danse/Beeckman" duurzaam beheerd wordt

Koolstofbalans 3.2. De derde ster krijgen van het label "ecodynamische onderneming". Op termijn andere grote sites van de gemeente voordragen voor het label.

8 Het concept van ethische en solidaire financiering in het gemeentebeheer bestuderen

9 Onderzoek naar subsidies voor duurzame gemeenteprojecten verhogen

Federale subsidies, Europese, ... Deze kunnen de financiële middelen van de gemeente verhogen. Er moet bovendien voor gezorgd worden dat criteria rond duurzame ontwikkeling opgenomen worden in alle externe subsidies.

Doelstelling A4. Het gemeentepersoneel gevoeliger maken voor duurzame ontwikkeling

10 Duurzame ontwikkeling opnemen in de permanente vorming van het personeel

In functie van de bijzonderheden van elkeen.

Doelstelling B1. Evaluatiemiddelen instellen

11 Indicatoren instellen die nodig zijn voor de evaluatie

Het gaat om globale indicatoren gebaseerd op doelstellingen en niet op acties (dus ongeveer 32 indicatoren).

12 Regelmatig de balans opmaken van de Agenda 21

Om de twee jaar moet de balans opgemaakt worden van de Agenda 21 en van de Koolstofbalans. Dit moet gebeuren op basis van de "Opvolgingscomités 21" (zie actie 19), op basis van de vastgestelde indicatoren (zie actie 11)... Balans uit te voeren door de coördinator duurzame ontwikkeling van de gemeente, de verantwoordelijken van duurzame ontwikkeling van elke dienst en de burgers van de Opvolgingscomités 21. Transversaliteit tussen de verschillende actoren opbouwen (zie doelstelling C2).

Doelstelling B2. Een regelgevend kader scheppen

13 Indicatieve stedenbouwkundige middelen ontwerpen

Een leidend schema "Natuur" (zie actie 67); Verscheidene aanbevelingen (zie actie 14); Charters (zie acties 38 en 70);
clausules (zie acties 41 en 68).

14 Aanbevelingen opstellen voor een duurzame ruimtelijke ordening en om duurzaam te bouwen

Koolstofbalans FM.7. Het milieu-effect van gebouwen systematisch verminderen. Daartoe moeten de voorschriften van verkavelingsvergunningen verstrengd worden, moeten groendaken aangemoedigd worden voor alle nieuwe platte daken, moeten waar mogelijk natuurlijke wateropslagbekkens aangelegd worden in de plaats van gebouwde elementen, ... Ecobouwen moet aangemoedigd worden.

15 Het bestaande systeem van duurzame gemeentepremies uitbreiden

Bijvoorbeeld door een premie in te voeren voor micro-zuiveringsstations.

Pagina 7

Goed bestuur en participatieve democratie

A De inzet
van de gemeente rond
duurzame ontwikkeling bevestigen

B. Hulpmiddelen creëren om het duurzaam beleid van de gemeente bij te staan

C. Transversaliteit tussen de verschillende actoren opbouwen

D. De participatieve democratie in het gemeentelijk leven integreren

16 In alle bestekken sociale, ethische en milieutechnische clausules opnemen

17 Nadenken over de manier waarop inbreuken worden gecontroleerd

Erover waken dat onderaannemers het bestek naleven. Nadenken over de gepaste manier om de bestaande regels op het vlak van milieu en stedenbouw te doen naleven en inbreuken controleren (voortuintjes, leegstaande woningen, ...).

Doelstelling C1. Transversaliteit opnemen in het gemeentebestuur

18 Alle gemeente-ambtenaren sensibiliseren over stappen voor duurzame ontwikkeling

Doelstelling C2. Een transversaliteit instellen van gemeente/burgers en gemeente/gewest/federale overheid

19 “Opvolgingscomités 21” gemeente/burgers invoeren

In het jaar waarin de Agenda 21 en de Koolstofbalans goedgekeurd worden, opvolgingscomités invoeren voor actiegroepen, met inbegrip van enkele burgers en enkele vertegenwoordigers van de gemeente, eventueel een actor/expert van buitenaf. De Comités 21 verlengen. Deze comités moeten flexibel zijn om rekening te houden met de specifieke opvolgingsnoden voor elke actie (zie actie 11).

22 Ervoor zorgen dat de desiderata van de 19 gemeenten op het vlak van duurzame zaken gegroepeerd worden, om ze samen voor te leggen aan het gewest en/of de federale overheid

Met de VSGB (Vereniging van de Stad en van de Gemeenten van Brussel), via de programma's Agenda Iris 21, via de burgemeesterconferentie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Doelstelling D1. Burgers aanmoedigen om actief deel te nemen aan het leven in de stad

Doelstelling D1. Burgers aanmoedigen om actief deel te nemen aan het leven in de stad

21 Proactief werken aan een bredere deelname van burgers

Burgeracties stimuleren en beperkte hulp bieden (zie actie 22). Regelmatig publieke actualiteitsdebatten organiseren, debatten over een stedenbouwkundig, een architecturaal project, ... Burgervertegenwoordigers opnemen in de verschillende platformen, ronde tafels, ...

22 Duurzame burgeracties bijstand verlenen

Gerichte en beperkte financiële steun (aankoop klein materiaal, communicatie over een project, ...), logistieke steun (een zaal ter beschikking stellen voor een vergadering, een feest, ..., affiches drukken, ...), ...

23 Ondernemingen verenigen rond het thema “duurzaam management”

Koolstofbalans 3.2. Een sensibiliserings- en debatdag organiseren om bijvoorbeeld het volgende te stimuleren: dat de meeste ondernemingen het label van ecodynamische onderneming krijgen; een Verplaatsingsplan opstellen voor elk bedrijf, ook wanneer dat niet verplicht is.

Pagina 8

Goed bestuur en participatieve democratie

A. De inzet van de gemeente voor duurzame ontwikkeling bevestigen

B. Hulpmiddelen creëren om het duurzaam beleid van de gemeente bij te staan

C. Transversaliteit tussen de verschillende actoren opbouwen

D. De participatieve democratie in het gemeentelijk leven integreren

24 Een ronde tafel voor scholen organiseren over duurzame ontwikkeling

Een ronde tafel organiseren met de schooldirecteurs van alle netten (gemeentescholen, Franse gemeenschap, vrij confessioneel en niet-confessioneel, privé-scholen, Europese scholen, ...), om hen te stimuleren om duurzame projecten op te zetten in hun instellingen, om synergieën tot stand te brengen tussen scholen, ... Rond de tafel bijvoorbeeld actoren uitnodigen die gespecialiseerd zijn in vorming rond duurzame ontwikkeling, bestaande hulpmiddelen voorstellen (energie-uitdaging scholen, Agenda 21 voor scholen, ...). Al lopende ervaringen voorstellen, zoals van de Homborchschool die in samenwerking met de vzw COREN aan een groots project werkt om de school schoner te maken: "Schone school, het milieu respecteren en afval beheren in de Homborchschool"

Pagina 9

Duurzaam wonen voor iedereen

2 uitdagingen – 7 doelstellingen – 18 acties

E. Van Ukkel een voorbeeldgemeente maken op het vlak van ecobouwen

F. Alle bevolkingsgroepen van de gemeente verankeren

Voorbeelden van acties van burgers

Pagina 10

Duurzaam wonen voor iedereen

E. Van Ukkel een voorbeeldgemeente maken op het vlak van ecobouwen

F. Alle bevolkingsgroepen van de gemeente verankeren

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling E1. De CO₂-uitstoot in de gemeentebouwen verminderen

25 De gemeentebouwen geleidelijk renoveren

Koolstofbalans 1.7. Op basis van de prioriteiten in het PLAGE-programma en in de Koolstofbalans (hernieuwbare energie, isolatie, beter gebruik van de ruimte, ...). Verdergaan met de inspanningen om de gemeentewoningen beter te isoleren.

26 Op zoek gaan naar financiering voor de renovatiewerken aan de gemeentebouwen

Gebruik maken van de verscheidene gewestelijke subsidies. Externe subsidies zoeken (zie actie 9). Een beroep doen op alternatieve financieringen (derde investeerders, ...).

Doelstelling E2. 50 % van de nieuwbouw volgens de principes van lage energie bouwen – Koolstofbalans 2.4.

27 Gemeentewoningen bouwen volgens de principes van lage energie

Deze principes hanteren voor de bouw van middelklasse woningen maar ook van sociale woningen.

Doelstelling E3. Gezonde en energie-zuinige privégebouwen aanmoedigen

28 Informeren over “voorbeeldwoningen”

Conferentie en bezoek aan gebouwen voor het grote publiek, voor bouwondernemers, investeerders, ...

29 Burgers verder begeleiden om ecologisch te bouwen

De burger informeren over technische keuzes, gewestelijke en gemeentelijke premies, ... De website genoeg voeden rond deze domeinen zodat het een referentiesite wordt. Artikels schrijven voor de bijlage bij de Wolvendael (zie actie 2). De burger in contact stellen met ondernemingen in de sociale economie, ... Op langere termijn een ecobouwloket openen (naar het voorbeeld van het Energieloket – zie actie 50), in samenwerking met o.a. de gemeentedienst Huisvesting.

Doelstelling E4. De energieprestaties van woningen (openbaar en privé) verbeteren voor mensen met lage of gemiddelde inkomens

30 Ervoor zorgen dat er een plaatselijke eenheid komt, ontwikkeld door het FRGE (Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost)

Een “brugkrediet” voorzien, verbonden aan de energievernieuwing van woningen voor huurders met lage inkomens.

31 Informatie verschaffen over de groene sociale lening (0 %) en het erbij horend sociaal krediet

Op grote schaal folders verspreiden over de alternatieve financieringsmiddelen.

32 De energieprestaties verbeteren van de woningen die het SWU beheert

Het SWU in de mogelijkheid stellen om leningen aan te gaan met beperkte rentevoeten (Credal, Hefboom, ...) bijvoorbeeld door zich borg te stellen. Het SWU laten samenwerken met een renovatiebedrijf met sociaal doel (Rénov'assistance, ...). Het logistiek kader van sociale woningbureaus hangt af van het gewest. De bovenvermelde voorstellen waarvan de uitvoering niet uitsluitend van het lokale niveau afhangt, zullen dus aan het gewest overgemaakt dienen te worden.

33 Energie-audits aanmoedigen voor woningen van mensen met lage inkomens

(zie actie 50). Zie ervaring OCMW.

34 Aanmoedigen dat ervaringen worden uitgewisseld tussen de gemeente, de UMH, COBRALO en het OCMW over REG en hernieuwbare energie.

Pagina 11

Duurzaam wonen voor iedereen

E. Van Ukkel een voorbeeldgemeente maken op het vlak van ecobouwen

F. Alle bevolkingsgroepen van de gemeente verankeren

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling F1. Het aantal sociale woningen en middenklassewoningen verhogen

35 Instellen van een woningcoördinatie mogelijk maken

Het onlangs opgerichte schepenamtb Huisvesting de coördinatie laten verzekeren van alle verschillende openbare en privé-actoren rond huisvesting, zodat proactief gewerkt kan worden aan het bouwen van middenklassewoningen en sociale woningen (of gelijkgesteld).

36 Tegen 2020 het aantal door het SWU beheerde woningen verdubbelen

Maatregelen invoeren om eigenaars aan te moedigen om hun goed te laten beheren door het SWU, bijvoorbeeld door bejaarde eigenaren aan te schrijven.

37 Actief leegstand van woningen bestrijden

Een methodologie uitwerken om woongebouwen die gedeeltelijk of volledig leegstaan actief en voluntaristisch nieuw leven in te blazen. Ervoor zorgen dat het belastingreglement op gedeeltelijk of volledig leegstaande gebouwen (met name lege verdiepingen boven handelszaken) goed wordt toegepast.

37 In grote stedenbouwkundige projecten een percentage woningen met tariefafspraken opnemen

Middenklassewoning = woning van het type van de GOMB.

Doelstelling F2. De sociale mix en het gezellig samenleven bevorderen

39 Gediversifieerde en moduleerbare woningen bouwen

De grootte van woningen diversifiëren zodat er een mix van gezinnen ontstaat: grote gezinnen, alleenstaanden, ... Moduleerbare woningen bouwen zodat ze mee kunnen evolueren met de grootte van de gezinnen. De bouw aanmoedigen van specifieke woningtypes, zoals transitwoningen, een groter aantal woningen voor PMB, gemeenschapswoningen, ...

40 Gemeenschappelijke ruimtes voorzien in openbare woongebouwen

De bewoners de gelegenheid bieden samen te komen, ...

Doelstelling F3. Zorgen voor een functionele mix in nieuwbouw

41 Ervoor zorgen dat er nabijheidsvoorzieningen zijn

Met deze noodzaak rekening houden bij de clausules die opgenomen dienen te worden in BBP's, verkavelingsvergunningen, stedenbouwkundige vergunningen als het gaat om grote projecten in wijken waar weinig of geen nabijheidsvoorzieningen zijn.

42 Nadenken over manieren om buurtwinkels aan te moedigen

Bijvoorbeeld: gemeentelijke opcentiemen op de onroerende voorheffing en op de personenbelasting verminderen gedurende 5 jaar, en dit voor alle ondernemingen of zelfstandigen die buurtwinkels oprichten (bakker, kruidenier, ...).

Voorbeelden van acties van burgers

Een denkgroep oprichten over derde-investeerd

Aanbevelingen opstellen voor de gemeente en het gewest om een derde-investeerdersysteem op te zetten om in woningen isolatie en systemen van hernieuwbare energie te plaatsen.

Een denkgroep van burgers oprichten over solidariteit, uitwisselen van ervaringen, gegroepeerde aankopen, ... op het vlak van ecobouwen.

Pagina 12

Verminderen van de energie-uitgaven en van het broeikaseffect

3 uitdagingen – 6 doelstellingen – 23 acties

- G. De CO₂-uitstoot tegen 2020 met 30 % verminderen**
- H. Werken aan reflexen om duurzaam te consumeren**
- I. Zachte verplaatsingen aanmoedigen**
Voorbeelden van acties van burgers

Pagina 13

Vermindering van de energie-uitgaven en van het broeikaseffect

G. De CO₂-uitstoot tegen 2020 met 30 % verminderen

H. Werken aan reflexen om duurzaam te consumeren

I. Zachte verplaatsingen aanmoedigen

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling G1. Het engagement van de gemeente op het vlak van vermindering van de CO₂-uitstoot respecteren

43 De acties van de Koolstofbalans uitvoeren

Zie het actieplan van de Koolstofbalans.

Doelstelling H1. Gedrag aanmoedigen dat ecologisch en maatschappelijk verantwoord is

44 Burgers advies geven over hoe ze anders kunnen leven

Deze actie moet gekaderd worden in de werking van het Energieloket (zie actie 50).

45 Met behulp van het OCMW nadenken over het verbruik van kwetsbare mensen, met het oog op een sensibiliseringscampagne.

46 Debatavonden organiseren om te sensibiliseren over het oververbruik en om grijze energie onder de aandacht te brengen.

Verenigingen uitnodigen die gespecialiseerd zijn in grijze energie en factor 4 (bijvoorbeeld: EF4, ...) om ons te doen nadenken over hoe wij verbruiken. Samenwerken met de ACQU en andere actoren zodat de conferenties een gevolg kunnen hebben en om contacten tussen de wijkcomités te laten tot stand komen.

47 Handelaars ertoe aanzetten na te denken over verspilling in de handel.

Ook de inwoners, ondernemingen, ... uitnodigen om breder na te denken over reclame.

48 Nadenken over manieren om de 5 duurzaamheidsprincipes in het gemeentebestuur op te nemen

« Weigeren: bijvoorbeeld giftige verf.

« Verminderen: bijvoorbeeld, 40 % minder papier – Koolstofbalans 5.2.

« Hergebruiken: bijvoorbeeld door een plek in de gemeente in te richten waar materiaal opnieuw verdeeld kan worden.

« Hervormen: bijvoorbeeld de capaciteit van computers verhogen i.p.v. ze te vervangen.

« Recycleren: bijvoorbeeld papier/karton in het hele gemeentebestuur.

49 Algemeen gebruik van herbruikbaar vaatwerk binnen het gemeentebestuur

Een organisatie op poten zetten om binnen alle diensten en voor alle gelegenheden herbruikbaar vaatwerk te kunnen gebruiken. Een borgsysteem opzetten voor alle openbare manifestaties die de gemeente organiseert (jaarmarkt van Sint-Job, kerstmarkt, ...).

Doelstelling H2. Rationeel energie verbruiken en de voorkeur geven aan hernieuwbare energie

50 Een Energieloket oprichten

Koolstofbalans 2.1 en 3.1. De zichtbaarheid van het Energieloket garanderen, er breed over communiceren (zie actie 50); De vragen van burgers beantwoorden over REG, hernieuwbare energie, bestaande en geschikte premies en hulp, over mogelijke opleidingen; Een zichzelf besturend netwerk van door Leefmilieu Brussel opgeleide Energie-raadgevers oprichten; De sociale groene lening en het sociale bijhorende krediet promoten (bijvoorbeeld: FRGE) (zie actie 31); Een oplossing zoeken om een "brugkrediet" te vinden voor energierenovaties (zie actie 30); De sociale partners bijstaan (UMH, Cobralo, SWU, Bedrijf voor Grondbeleid) om hun patrimonium te renoveren (zie acties 32 en 34); Overheidssteun zoeken om het verhoogde aantal acties goed te kunnen opvolgen (zie actie 9); Energie-audits aanmoedigen, in het bijzonder voor mensen met lage inkomens (zie actie 33).

Pagina 14

Vermindering van de energie-uitgaven en van het broeikaseffect

G. De CO₂-uitstoot tegen 2020 met 30 % verminderen

H. Werken aan reflexen om duurzaam te consumeren

I. Zachte verplaatsingen aanmoedigen

Voorbeelden van acties van burgers

51 Het pedagogisch project verder zetten en uitbreiden naar andere scholen: "Energie, de school en ik"

Koolstofbalans 2.1.

52 Handelszaken sensibiliseren om niet nutteloos energie te verbruiken

Vermijden dat deuren open blijven, ...

Doelstelling H3. Sensibilisering omtrent Slow Food

53 De inspanningen in de gemeentelijke kantines verder zetten, uitbreiden en verspreiden

Communiceren over deze inspanningen zodat privé-ondernemingen aangemoedigd worden om zich aan te sluiten bij de opleiding "Duurzame kantine".

Doelstelling H4. Nieuwe economiesectoren opwaarderen: SAG, LETS, kringloopwinkels, kringloopmedewerkers, ...

54 De nieuwe economievormen promoten

Communiceren over de circuits van plaatselijke en solidaire consumptie (Lokale Uitwisselingssystemen/Solidaire Aankoopgroepen voor artisanale landbouw/Kennisbeurzen/Kringloopwinkels/Creatief-cultureel/Slow Food/Opleiding tot kringloopmedewerker, ...). De ontwikkeling hiervan aanmoedigen.

55 Systematisch plaatselijke producenten, ambachtslui en "kringloopmedewerkers" uitnodigen voor openbare manifestaties

56 Aanmoedigen dat er een beroep wordt gedaan op de sociale economie voor gemeentelijke overheidsopdrachten

57 Ervoor zorgen dat de gemeente zich aansluit bij het project van de gewestelijke kringloopwinkel te Vorst

Koolstofbalans FM.6. Het gewestelijke project "Ecopool" opvolgen: "een kanaal om bepaalde grote voorwerpen te herstellen", begonnen in het kader van het Afvalplan 2009-2014. De burgers informeren over de vooruitgang van het project en breed communiceren tijdens de opening van de kringloopwinkel (voorzien voor juni 2009). Communiceren over de rol ervan en over hoe de burgers zich kunnen inzetten voor de Ecopool.

58 Het invoeren van een opleiding tot kringloopmedewerker bestuderen

Koolstofbalans FM.8. Opmerking: Een kringloopmedewerker houdt zich bezig met hergebruik, recyclage en opwaardering. Zijn beroep past in de dynamiek van duurzame ontwikkeling. Hij heeft technische, theoretische en relationele bekwaamheden. Hij is per definitie polyvalent. www.valoriste.be (in het Frans) Met Leefmilieu Brussel of een andere Ukkelse school nadenken over de organisatie van een dergelijke opleiding. Zich laten inspireren door de opleiding die al bestaat in Tubeke.

59 Een pilootproject steunen om materiaal te verhuren voor en door een groep bewoners

Koolstofbalans FM.2. Het is de bedoeling op het hele grondgebied te komen tot een netwerk van verhuurpunten.

- G. De CO₂-uitstoot tegen 2020 met 30 % verminderen
- H. Werken aan reflexen om duurzaam te consumeren

I. Zachte verplaatsingen aanmoedigen

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling I1. De burgers betrekken bij de begeleiding van het GMP en de promotie van zachte mobiliteit

60 Een begeleidingscomité van het GMP oprichten

Burgers opnemen in dit comité.

61 Ervoor zorgen dat het GMP wordt uitgevoerd op een manier die coherent is met de resultaten van de Koolstofbalans

62 Verdergaan met het beleid om fietsstallingen te plaatsen

Het aantal fietsenstallingen uitbreiden en verbreden om het hele grondgebied te dekken, rekening houdend met de prioriteiten van handelszaken, scholen, culturele centra en sportcentra. Burgers vragen plaatsen voor te stellen. Een plan opstellen met gratis en overdekte stallingen.

63 Aanmoedigen dat de verschillende verplaatsingsmodi naast elkaar kunnen bestaan

De openbare ruimte kan niet alleen ingericht worden in functie van de noden van automobilisten. De inrichting moet ook verplaatsingen te voet en per fiets aanmoedigen.

64 Informatie verstrekken over de campagne "Winkelen per fiets, perfect!"

Op de website van de gemeente een link naar die van de campagne plaatsen... Affiches voor de campagne opstellen met de buurtcomités, handelaarsverenigingen, scholen, ...

65 Verplaatsingen te voet aanmoedigen

Op de kaart met duurzame grondstoffen van de gemeente enkele wandelingen aanduiden (zie actie 6). Voorstellen dat de Ukkelse ontdekkingswandelingen worden uitgedeeld tijdens evenementen zoals de 10 km van Ukkel of het kunstenaarsparcours.

Voorbeelden van acties van burgers

Dubbeleestroomventilatie installeren in passiehuizen

Inlichtingen inwinnen over de relevantie van warmtepompen op het grondgebied van Ukkel

Plaatsen voor VAP (Vriendelijk Anders Pendelen) tot stand brengen

Een lijst opstellen van lage-koolstofproducten

Koolstofbalans FM.4. Een onafhankelijke denkgroep van burgers oprichten om na te denken over keuzes van consumenten om het milieu te respecteren. Een lijst met dagelijkse producten voor het grote publiek opstellen. Experts op het vlak van consumptie raadplegen (netwerk van ecoconsumptie, OIVO, ...) om het debat te voeden.

Groene energie kopen. Koolstofbalans 1.8. Zich inschrijven bij Power4You (OIVO).

De gemeente aanmoedigen om bepaalde straten regelmatig af te sluiten.

Kinderen de plaats geven om te spelen, bijdragen aan de gezelligheid, wijkmaaltijden, ...

Bescherming en verbetering van het natuurlijk erfgoed

4 uitdagingen – 7 doelstellingen – 27 acties

- J. De inzet van de gemeente bevestigen op het vlak van bescherming en verbetering van het groene en blauwe erfgoed**
- K. Het groene netwerk versterken om de effecten van de verstedelijking te beperken**
- L. Het waterbeheer verbeteren**
- M. De band tussen de mens en de natuur behouden**
- Voorbeelden van acties van burgers**

Bescherming en verbetering van het natuurlijk erfgoed

J. De inzet van de gemeente bevestigen op het vlak van bescherming en verbetering van het groene en blauwe erfgoed

K. Het groene netwerk versterken om de effecten van de verstedelijking te beperken

L. Het waterbeheer verbeteren

M. De band tussen mens en natuur behouden

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling J1. Een beschermingskader van het natuurlijk erfgoed tot stand brengen

66 De “Verklaring van burgemeesters en plaatselijke verkozenen over water” tekenen

Verklaring van het Vierde Wereldforum over Water, Mexico, 21 maart 2006

67 Het opstellen van een leidend schema “Natuur” bestuderen

Het groene en blauwe netwerk van de gemeente verduidelijken, er squares, tuinen, ... in opnemen maar ook grenzen en ecologische wildernissen, de beheerwijze, ..., het rioolnetwerk, de ondoordringbare zones, het hydrografisch netwerk, ... Het doel is om op basis van een concreet en precies document een algemeen beleid voor het natuurlijk erfgoed te kunnen invoeren. In het

bijzonder aandacht besteden aan doorgangscorridors, aan de bescherming van plaatsen met een hoge biologische waarde, aan het evenwicht tussen verstedelijking en het behoud van de landelijke kwaliteit, van doordringbare oppervlakken, aan bouwwerken in vochtige zones, aan overstroombare gebieden, ... De bescherming van de landelijke kwaliteit opnemen: zichten vanaf en naar een terrein, een gebouw, ... Samenwerken met de omwonenden die beschikken over kennis op dit vlak, of die het gebied goed kennen.

68 Clausules versterken om de natuur te behouden en te beschermen in stedenbouwkundige en architecturale projecten

(Zie actie 16)

69 Op duurzame wijze de toekomstige ontwikkeling van de Noordzone van de spoorweg Moensberg begeleiden

Een voorbeeldplek voor duurzaamheid creëren. Het terrein inplanten op een manier die de soorten niet te veel versnipperd. Zorgen voor een functionele mix van het terrein, ervoor zorgen dat het ontsloten wordt door openbaar vervoer, ...

70 Een charter van "Natuurkwaliteit" voorstellen aan aanvragers van stedenbouwkundige en verkavelingsvergunningen

Bepaalde voorwaarden die al in de vergunningen staan formaliseren. Het komt erop aan winterharde en wilde flora te beschermen, naast bomen die CO₂ opvangen, het vergroenen van gevels, terrassen, ... Een gedifferentieerd beheer, omheiningen die op bodemniveau open zijn, nestkastjes plaatsen, gediversifieerde hagen, poelen aanleggen, ... (Dit charter aanvullen met de voorstellen van actie 38.)

Doelstelling J2. Het natuurlijk erfgoed op gecoördineerde wijze beheren

71 Een kader opstellen om alle eenheden te coördineren die een link hebben met het groene en blauwe erfgoed

Groene coördinatie: Naar het model van de coördinatie die is ingevoerd voor het beheer van de gemeentelijke groenruimtes, systematisch coördinatievergaderingen organiseren tussen de verschillende diensten die belast zijn met het beheer van groenruimte (hier het BIM en onderaannemers bij betrekken). Indien nodig er het personeel bij betrekken dat belast is met de uitvoering van deze beheerplannen (zie actie 72). Waterbeheer: de uitwerking van de bestaande actie uitbreiden (gemeentediensten en Vivaqua). Indien nodig er alle actoren bij betrekken: BIWD, BIM, de waterdienst van het Vlaams Gewest, vertegenwoordigers van de vaak overstroomde inwoners en van de inwoners van de Vronerodewijk, experts. Met name de volgende punten behandelen: vragen omtrent de stijgende watervervuiling van water gewonnen uit het Zoniënwoud, de problematiek in verband met de afwezigheid van riolen in bepaalde wijken, gescheiden riolen, de toestand van gescheiden riolen op de Eikenboslaan, de algemene overstromingsproblematiek, de verbinding van beken met riolen, de mogelijkheden van de stormbekkens voorzien in het Regenplan, ... Waar nodig bruggen voorzien tussen de groene coördinatie en de watercoördinatie.

Pagina 18

Bescherming en verbetering van het natuurlijk erfgoed

J. De inzet van de gemeente bevestigen op het vlak van bescherming en verbetering van het groene en blauwe erfgoed

K. Het groene netwerk versterken om de effecten van de verstedelijking te beperken

L. Het waterbeheer verbeteren

M. De band tussen mens en natuur behouden

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling K1. De hoeveelheid en de kwaliteit van het groene erfgoed verbeteren

72 De gemeentelijke groenruimtes geleidelijk op ecologische wijze beheren

De curatieve beheermethodes van de groenruimte (meststoffen en pesticiden gebruiken, grondig snoeien, ...) vervangen door preventieve methodes (planten kiezen die gepast zijn aan de omgeving, dieren introduceren die schadelijke insecten opeten, ...). Het beheerplan van de begraafplaats Verwinkeldijk verder uitvoeren en het beheerplan van de begraafplaats Dieweg afwerken. Ecologische en gedifferentieerde beheerplannen voor grote ruimten vervalgen. Gedragscode opstellen voor de kleinste ruimtes, zoals squares. Het personeel opleiden en hen een motiverende naam geven zoals "ecokantonnier". Verder clausules voor ecologisch beheer van groenruimtes opnemen in bestekken van onderaannemers, en erover waken dat ze worden uitgevoerd. Erover waken dat de clausules in lastenboeken worden nageleefd (zie actie 17). Op termijn het opstellen en opvolgen van de beheerplannen aan de Groendienst overdragen. Acties vastleggen om de verspreiding van woekerplanten tegen te gaan. Communiceren over de evolutie van beheermethodes die slecht geïnterpreteerd zouden kunnen worden door de Ukkelaren.

73 Voor de gemeentelijke bloemenwereld plaatselijke winterharde planten kiezen die weinig water nodig hebben

Ukkel geleidelijk op ecologische wijze met bloemen versieren. Gedifferentieerde aanplantingsplannen opstellen in functie van het gebruik van bloemenperken, volle aarde of niet, van de nabijheid van verkeerswegen, ...

74 Ecologische criteria opnemen in de wedstrijd "Ukkel vol bloemen"

De Milieudienst verder laten nadenken over de evolutie van de wedstrijd: Aandringen op winterharde planten, een ondercategorie "permacultuur" invoeren, ... De winnaars prijzen overhandigen in verband met het duurzaam beheer van tuinen.

75 Een folder opstellen over de artistieke kwaliteit van de ecologische tuinen en wandelroutes voorstellen

Wijzen op het ecologische en esthetische belang van onkruid, poelen, ... Wandelingen organiseren samen met natuurbeschermingsverenigingen (bijvoorbeeld Natagora) in ruimtes die op ecologische manier worden beheerd.

76 Aanmoedigen dat plaats wordt voorzien voor gevelbeplanting

Bij de heraanleg van trottoirs plaats voorzien voor gevelplanten. Een zoneplan voorstellen van de wegen waar dit soort beplanting mogelijk is en de gegevens opnemen in het richtschema "Natuur" (zie actie 67).

77 Waar mogelijk initiatieven nemen voor de teelt van voedingsgewassen: terrassen, balkons, muren, ...

Deze initiatieven verzekeren in het kader van de opleidingen (zie actie 91). Daarnaast ook de mogelijkheid bieden om nieuwe moestuinen te bewerken in woningbouwprojecten (bijvoorbeeld via de vzw "Le début des haricots").

78 Werken aan het herstel van voortuintjes

De regels over tuintjes die in parking veranderd zijn doen naleven. Ze opnieuw in volle aarde beplanten (zie actie 17).

79 De mogelijkheid bestuderen om het Deken Cogelspark te vergroten en het te bevestigen als openbaar park

Overwegen om dit park ten minste gedeeltelijk te verbinden met de tuin van de aanpalende pastorie en met het terrein dat langs de pastorie loopt. Dit biedt tevens een tweede toegang. Het is van belang na te denken over de haalbaarheid om in dit dichtbebouwde deel van de gemeente een vrij toegankelijke groenruimte te bieden.

Pagina 19

Bescherming en verbetering van het natuurlijk erfgoed

J. De inzet van de gemeente bevestigen op het vlak van bescherming en verbetering van het groene en blauwe erfgoed

K. Het groene netwerk versterken om de effecten van de verstedelijking te beperken

L. Het waterbeheer verbeteren

M. De band tussen mens en natuur behouden

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling L1. Het verbruik van drinkwater verminderen

80 Gemeenteplantjes algemeen met regenwater laten besproeien

Watertonnen plaatsen bij de Groendienst en later bij andere gemeentebouwen, om de Groendienst van water te voorzien.

81 Het project om de voertuigen van het gemeentebestuur droog te wassen concretiseren

Project ter studie met een onderneming van de sociale economie. Daarnaast nadenken over het mogelijk gebruik van droge toiletten tijdens openbare manifestaties.

82 De Ukkelaars informatie doorgeven over de beschikbare sensibilisatiemiddelen om water te besparen

Gepaste links aanbieden op de website. Sensibilisatiefolders uitdelen, met name tijdens openbare manifestaties. Eenvoudige handelingen bekend maken om de grondstof water te besparen (opvangbak, spaardouche, ...). Op de gemeentelijke website een module aanbieden om de watervoetafdruk te berekenen. Ook elementen bieden rond virtueel water. Daarnaast ook in enkele voor het publiek toegankelijke gebouwen computers zetten met toegang tot informatie over duurzame ontwikkeling en met de mogelijkheid om de ecologische voetafdruk en de watervoetafdruk te berekenen.

83 Het waterverbruik in sportcentra bestuderen

Een oplossing vinden voor het buitenissige drinkwatergebruik in sportcentra (grasperken besproeien, wc's, douches, ...). De mogelijkheden bestuderen om regenwater op te vangen, afvalwater te zuiveren, ...

Doelstelling L2. Overstromingen voorkomen

84 De openbare ruimte in overstroombare gebieden op een specifieke wijze inrichten

Geleidelijk grachten en greppels aanleggen. Semi-doorlaatbare wegbedekking gebruiken.

Doelstelling L3. Vervuiling beperken

85 Schoon water uit het rioolnet halen

De werkzaamheden verder zetten om schoon water uit het rioolnet te halen, door onder andere: een spui te bouwen specifiek voor de Geleytsbeek (tussen de Oude Molenstraat en het deel van de beek dat al in open lucht stroomt) en de Ukkelbeek. Het water van de Wolvendael en het Raspailpark verbinden met de spui van de Ukkelbeek. Het blauw netwerk dat het BIM heeft uitgebouwd versterken door de Geleytsbeek waar mogelijk weer bovengronds te laten stromen.

86 Verplichten dat in de natuur geloosd afvalwater wordt gezuiverd

Meer controles voorzien, met name in de Vronerodewijk. Daarnaast ook de gemeentelijke opslagplaats op de Sint-Jobsesteenweg, waarvan het afvalwater wordt geloosd in de Geleytsbeek, aansluiten op de riolen.

87 Een folder opstellen over het verband tussen de vervuiling van waterwinning in het Zoniënwoud en pesticiden en meststoffen

In samenwerking met het BIM en Vivaqua

88 Sanering aanmoedigen van bodemvervuiling van industrieterreinen en voormalige industrieterreinen en benzinstations

Pagina 20

Bescherming en verbetering van het natuurlijk erfgoed

J. De inzet van de gemeente bevestigen op het vlak van bescherming en verbetering van het groene en blauwe erfgoed

K. Het groene netwerk versterken om de effecten van de verstedelijking te beperken

L. Het waterbeheer verbeteren

M. De band tussen mens en natuur behouden

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling M1. Alle Ukkelse actoren betrekken bij het opwaarderen van hun natuurlijk erfgoed

89 Een pedagogisch project steunen van het type "mijn school adopteert een groenruimte"

Groenruimte en de diversiteit ervan als jaarthema nemen voor de gemeentescholen. Adoptiecontracten met de eigenaars.

90 De gemeentedienst *Parascolaires* een nieuwe activiteit laten organiseren rond moestuinen

Kinderen laten helpen en ze vertrouwd maken met moestuinen. Overdracht van kennis naar de jongere generaties.

91 Mensen opleiden die hun kennis kunnen overdragen over tuinieren en/of biologische teelt

De Ukkelaars inlichten over ecologisch tuinieren en biologisch telen in hun moestuinen. De "meester-ecotuiniers" of de "meester-ecoteelders" leiden daarna op hun beurt andere burgers op. Een gemeenteterrein ter beschikking stellen om deze opleidingen te kunnen geven. Samenwerken met vormingscentra.

92 De omwonenden betrekken bij de inrichting en het beheer van kleine gemeentelijke groenruimtes

De omwonenden voorstellen hun ervaring met het park "De Kat" opnieuw te gebruiken als pilootproject. De voorwaarden voor de omwonenden en de gemeente verbeteren. De ervaring gebruiken door participatieve vergaderingen op het vlak van verantwoordelijkheid, omkadering, gedragslijnen, ecologisch beheer, enz.

Voorbeelden van acties van burgers

Ontmoetingsplaatsen creëren voor burgers om de milieu-evolutie op te volgen

Het initiatief nemen voor informatiediensten door burgers, in een eerste fase omringd en opgeleid door experts. Bijvoorbeeld: telling van het aantal planten- en diersoorten op het grondgebied, inventarisering van kiemdodende sporen om de waterkwaliteit te meten, ... De omwonenden en verenigingen ook aansporen om bij te dragen tot de monitoring van de Speciale Beschermingszones (Natura 2000).

De oevers van de Geleytsbeek beplanten

De korven langs de Geleytsbeek aan de Sint-Jobsesteenweg inzaaien (onkruid) zodat de omwonenden de ruimte terug kunnen inrichten.

Een "Comité verbinding en habitats" oprichten onder de burgers

Enkele omwonenden bijeen brengen rond het thema van verbindingen, middelen om fauna en flora, habitats van fauna te verspreiden, ... Hen op de weg helpen om andere burgers te sensibiliseren.

Een beurs met plaatselijke planten organiseren

Deze beurs om de twee jaar organiseren. Van planten het ruilmiddel maken. Op deze beurs de voedingswaarde van bepaalde planten onderlijnen, hun kiemdodende effecten, hun invloed op de gezondheid, ...

Pagina 21

Lokale en internationale samenwerking

3 uitdagingen – 3 doelstellingen – 11 acties

N. De gemeente openstellen voor lokale en internationale samenwerking

O. De Ukkelaars verenigen rond een project van een internationale stedenband

P. Duurzame handel laten ontwikkelen

Voorbeelden van acties van burgers

Pagina 22

Lokale en internationale samenwerking

N. De gemeente openstellen voor lokale en internationale samenwerking

O. De Ukkelaars verenigen rond een project van een internationale stedenband

P. Duurzame handel laten ontwikkelen

Voorbeelden van acties van burgers

Doelstelling N1. Een kader voor de plaatselijke en internationale samenwerking creëren

93 Waken over de coherentie van de solidariteitsacties Noord-Zuid

Ervoor zorgen dat de acties rond internationale samenwerking in Ukkel coherent zijn en de zichtbaarheid van de verschillende acties verzekeren.

94 Evenementen omtrent plaatselijke en internationale samenwerking onder de aandacht brengen

(Zie actie 5). Onder andere: De stedenband onder de aandacht brengen, de stedenband inwijden, ...

Doelstelling O1. Een duurzame samenwerkingsrelatie tot stand brengen met een territoriale eenheid uit het Zuiden

95 Een eenheid uit het Zuiden identificeren waarmee een stedenband aangegaan zou kunnen worden

Het idee van een stedenband tussen Ukkel en een territoriale eenheid uit het Zuiden brengt een algemener project met zich mee dan louter uitwisseling van ervaringen tussen overheden. Het doel van de stedenband is immers om te zorgen voor een transversaliteit in de acties, om meer uitwisselingspunten en ontmoetingen tot stand te brengen en om partnerschappen op verschillende niveaus te ontwikkelen: tussen sportinstellingen, culturele instellingen, handelaars, inwoners, scholen, ngo's, ... Op die manier kan de doeltreffendheid en de zichtbaarheid van de acties ook verhoogd worden.

96 Een uitwisseling van ervaringen opstarten tussen besturen en tussen gelijkaardige structuren van de twee partners van de stedenband

97 Een wederzijds solidariteitscharter opstellen tussen de twee entiteiten van de stedenband

Charter dat getekend moet worden door de verschillende partners van de twee gebiedseenheden. Het charter moet kunnen evolueren in functie van nieuwe partners die aan weerszijden toetreden, van nieuwe projecten, ...

Doelstelling P1. De campagne "Fairtradegemeente" opstarten en de titel verkrijgen

98 Een resolutie ten voordele van duurzame handel aannemen

De politieke wil bevestigen om duurzame handel te ontwikkelen.

99 Een eerste stap naar het fairtradegemeente-label zetten door een gediversifieerde stuurgroep op te richten

De Stuurgroep is onontbeerlijk om het label te verkrijgen. In deze stuurgroep moeten gemeente-ambtenaren opgenomen worden (Solidariteit Noord/Zuid), gemeenteraadsleden, vertegenwoordigers

van de Adviesraad "Solidariteit", inwoners, militanten, vertegenwoordigers van de verschillende betrokken plaatselijke actoren (ondernemingen, scholen, handelaars, ...), ngo's, ... De rol van de stuurgroep: de initiatieven nemen die nodig zijn om het label te verkrijgen en de inzet van de gemeente op lange termijn verzekeren (zie acties 112, 114, 115, 116).

100 Duurzame handel opnemen in de aankopen van de gemeente

Ten minste de aankoop van dranken opnemen (koffie, thee, vruchtensappen, ...). De aankoop van andere duurzame producten overwegen (suiker, chocolade, kleren, stoffen, ...) (zie actie 16).

101 Duurzame handel promoten als pedagogisch thema in de scholen

Aanmoedigen om deel te nemen aan de campagnes van de Wereldwinkels, zoals "*À l'école des p'tits déj' du monde*" of een "Kleine Wereldwinkel" inrichten in de scholen, ...

Pagina 23

Lokale en internationale samenwerking

N. De gemeente openstellen voor lokale en internationale samenwerking

O. De Ukkelaars verenigen rond een project van een internationale stedenband

P. Duurzame handel laten ontwikkelen

Voorbeelden van acties van burgers

102 Breed en regelmatig communiceren over de campagne van fairtradegemeente

Een bestaande folder uitdelen op openbare plaatsen, in ondernemingen, scholen, ... (of een folder opstellen om het publiek bewust te maken over duurzame handel). Communiceren via een artikel in de *Wolvendael* (zie actie 3) over de vooruitgang om het label te verkrijgen. Duurzame handelszaken en horecazaken, ngo's rond duurzame handel, ... opnemen op de kaart "duurzame grondstoffen" (zie actie 7).

103 De gemeente-ambtenaren aanzetten om verder te gaan met hun actie rond de "biomand" en om deze actie nog uit te breiden

Voorbeelden van acties van burgers

CAG, LETS, ... oprichten. Koolstofbalans FM.1.

Zich inzetten voor de gemeentelijke stedenband door projecten met inwoners uit het Zuiden op te zetten.

Interculturele uitwisselingen tussen Ukkelaars aanmoedigen, met name tijdens feestelijke gelegenheden. Andere culturen leren kennen. Voorbeeld van een evenement: tafel van de wereld.

Pagina 24

Woordenlijst

5 duurzaamheidsprincipes "Weigeren, Verminderen, Hergebruiken, Hervormen en Recycleren": ecologische opvatting van een product over zijn hele levensloop, van het ontwerp tot de recyclage. Stoffen die het milieu schaden weigeren. Afval aan de bron verminderen. Producten aan het einde van hun levensloop hergebruiken. Producten aan het einde van hun levensloop hervormen. Grondstoffen recycleren.

SWU Sociaal Woningbureau Ukkel.

Fairtradegemeente Het logo "Fairtradegemeente", uitgereikt door Max Havelaar, bekroont gemeenten die bijdragen aan de campagne en die duurzame handel actief steunen door aan te moedigen dat producten met het label worden verbruikt. Er moet aan zes criteria (zie acties 110, 111, 113, 114 en 115) voldaan worden, met behulp van alle plaatselijke actoren: gemeentebestuur, horecazaken, handelaars, ondernemingen, scholen, verenigingen, enz.

Cobralo *Coopérative brabançonne du logement* (Brabantse Samenwerkende Huisvestingsmaatschappij)

Lage-energie Lage-energiegebouw: gebouw dat weinig niet-hernieuwbare energie verbruikt dankzij de ligging, de graad van isolatie, de ondoordringbaarheid voor lucht, de ventilatie, het gebruik van hernieuwbare energie, ... Een gebouw wordt beschouwd een lage-energiegebouw te zijn als het niet meer dan 60 kWh/m²/jaar verbruikt voor de verwarming.

Passief Passiefgebouw: gebouw waarin de isolatie op zo'n niveau is dat een conventioneel verwarmingssysteem bijna of zelfs volledig overbodig wordt. Warmteverlies wordt zoveel mogelijk vermeden; er is een maximale ondoordringbaarheid voor lucht; ventilatie is verzekerd door een mechanisch dubbeleestroomsysteem met warmterecuperatie. Dankzij de afmetingen en de oriëntatie van de ramen warmt het gebouw op door de zonnestralen. Bovendien kan de bijkomende gevraagde warmte efficiënt geleverd worden door de uitrustingen en de gebruikers van het gebouw. Een gebouw wordt beschouwd als een passiefgebouw als het voor de verwarming niet meer dan 15 kWh/m²/jaar verbruikt.

Verklaring van burgemeesters en plaatselijke verkozenen over water Zie bijlage.

Grijze energie Som van alle energie die verbruikt is om een product of een dienst te ontwerpen, om de grondstoffen te ontginnen en te vervoeren, om ze te bewerken, om het product of de dienst te vervaardigen, om het op de markt te brengen, om het te onderhouden, te herstellen, te demonteren, te recyclen en om de afval te verwerken. Grijze energie houdt geen rekening met de energie om het product of de dienst te gebruiken.

Factor 4 Doelstelling of engagement die erin bestaat de efficiëntie van productiemiddelen met vier te vermenigvuldigen, dus door evenveel rijkdom te vervaardigen maar vier keer minder grondstoffen en energie te verbruiken.

FRGE Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost, uitgereikt door de federale overheid en de Federale Investeringsmaatschappij. Het doel van dit fonds is "de studie en de verwezenlijking van projecten door tussenbeide te komen in de financiering van structurele maatregelen om reducties van de globale energiekost in particuliere woningen te bevorderen voor de doelgroep van de meest behoeftigen en het verstrekken van goedkope leningen voor structurele maatregelen om reducties van de globale energiekost in woningen bezet door privé-personen en dienstig als hoofdverblijfplaats te bevorderen." Dit gebeurt door lokale entiteiten op te richten (een voor ten minste 50.000 inwoners).

SAG Solidaire Aankoopgroep. Groepen van burgers die zich in een partnerschap met een vruchten- of groenteproducent engageren, maar ook voor melkproducten of elk ander product. De leden van de SAG engageren zich bij de producent voor het begin van het productieseizoen, en verzekeren hem dus een stabiel inkomen voor het hele productieseizoen. Elke SAG bestuurt zichzelf.

Biomand Assortiment vruchten en groenten voor een bepaald aantal personen (gezin), kan regelmatig thuis of dicht bij huis geleverd worden. Het systeem van de biomand berust op het engagement van de landbouwer om verse biologische seizoensgroenten te leveren, en van de klant om gedurende een vastgestelde termijn de biomand te kopen.

Lage-koolstofproduct Product waarvan de hele levensloop weinig CO₂ uitstoot.

Aanbevelingen. Architecturale, stedenbouwkundige, milieutechnische voorschriften, ... die op bepaalde vlakken dienst doen als gemeentereglement, zonder echter de administratieve rompslomp ervan.

Kringloopwinkel Economische activiteit die banen en toegevoegde waarde creëert, met als prioriteit zoveel mogelijk producten op het einde van hun levensloop te herwaarderen, met name door hergebruik (recuperatie, herstelling en opnieuw verkopen).

LETS *Local Exchange and Trading System*, ook wel LUS (Lokaal Uitwisselingsstelsel). Plaatselijke verenigingen die hun leden toelaten goederen, diensten en kennis uit te wisselen zonder traditionele betalingen in geld.

Slow food In tegenstelling tot "fast food", voeding afkomstig uit landbouw met respect voor het milieu, de biodiversiteit, de gezondheid en de arbeidsomstandigheden van de landbouwers. Voeding gebaseerd op plaatselijke producten waarvoor een eerlijke prijs is betaald. Kwaliteitsvoeding om smaken en diversiteit te leren kennen.

UMH Ukkelse Maatschappij voor de Huisvesting.

Kringloopmedewerker Een kringloopmedewerker houdt zich bezig met hergebruik, recyclage en herwaardering van afval.

VAP "Vriendelijk Anders Pendelen" Systeem van autodelen voor korte afstanden onder de vorm van een omkaderd autostopsysteem. De voetganger gaat langs de kant van de weg staan en toont zijn VAP-kaart aan automobilisten. Hij geeft de richting waar hij uitgaat aan met een stuk karton. De automobilist plaatst zijn VAP-kaart voor zijn voorruit en neemt de voetganger mee als hij in dezelfde richting gaat.

Actieplan KOOLSTOFBALANS

Inhoud

Studieperimeter	Uitstootbron	Aantal acties
Erfgoed en gemeentediens-ten	- 1) Energie	8
	- 2) Verplaatsingen van personen	5
	- 3) Goederenvervoer	2
	- 4) Stilstaan	4
	- 5) Aankopen	3
	- 6) Afvalbeheer	3
Ukkels grondgebied	- 1) Verplaatsingen van personen	8
	- 2) Residentieel	5
	- 3) Diensten	2
	- 4) Goederenvervoer	2
	- Verbruik van goederen	8

TOTAAL 50

Het verslag "Koolstofbalans" kan op de website van de gemeente geraadpleegd worden:

www.ukkel.be

of is op aanvraag beschikbaar op het volgende adres (met meer gedetailleerde fiches):

duurzameontwikkeling@ukkel.be

